

Učiteljski Tovariš

Glasiló „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Odbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“: Poziv okrajnim učiteljskim društvom. — Al. Gangl: Izkopavanje starin v znožju Vezuva. — Štefan Primožič: Kako naj bi se drugi deželni jezik uspešno poučeval? — Književnost in umetnost. — Naši dopisi. — Vestnik.

Štev. 19.

Poziv okrajnim učiteljskim društvom.

Izvrševaje sklep zadnjega občnega zbora „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ se obrača podpisani odbor do vseh okrajnih učiteljskih društev z uljudno prošnjo, da prirede v dotičnih okrajih v tekočem letu vsako po eno veselico v korist „Cesarja Frančiška Jožefa I. jubilejne ustanove za učiteljske sirote na Kranjskem“. Kjer so pa razmere za uspeh v ta blagi namen prirejene veselice neugodne, v tistem okraju naj nabira predsednik okrajnega učiteljskega društva denarne doneske, da se ž njimi pomnoži glavnicica omenjene ustanove.

S tekočim letom poide doba uplačevanja denarnih doneskov. Zatorej si usoja podpisani odbor opozoriti kranjsko učiteljstvo na okrožnico „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ z dne 28. grudna 1895, ki določa vsoto denarnim prispevkom učiteljstva kranjskega za to ustanovo.

Podpisani odbor se nadeja, da bodo storila okrajna učiteljska društva in kranjsko učiteljstvo sploh tudi ob

Izkopavanje starin v znožju Vezuva.

Zanimivo je, ako človek premišluje, kako znamenite zaklade nam hrani zemlja v svojem krilu. Čudno čustvo navda človeka v trenutku, ko gleda v ravnokar izkopano jamo, v odprti grob, kjer leži svež umotvor kakor maziljena mumija . . .

Sicer le redkokdaj, pa vendar dobiš časih popolnoma nepoškodovan umotvor, ki je človeku živa priča o duševnem razvitku tistega naroda, katerega sin je bil oče temu umotvoru.

Zanimive so starine, ki so jih izkopali v preteklem letu v bližini Vezuva, v Herkulanumu in njega okolici.

Enoličen ornamentalni steber nam kaže, da so bili umetniki na tem polju leta 79. po Kr. na isti stopinji popolnosti kakor danes.

Ohranjeni ostanki tega stebra nas spominjajo na gledališke predstave in politiške shode.

tež priliki svojo dolžnost, saj je ustanova namenjena sirotam kranjskega učiteljstva, ki jih bo mogla podpirati tem izdatnejše, čim večja bo glavnicica.

Za odbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“:

Juraj Režek,
t. č. predsednik.

Engelbert Gangl,
t. č. tajnik.

Kako naj bi se drugi deželni jezik uspešno poučeval?

(Spisal Štefan Primožič.)

III. Obsodba sintetiške metode.

Po sintetiški metodi se tedaj ne more našega učnega zmotra doseči. Nekaj prav enakega so spoznali učitelji angleščine in francoščine na nemških šolah. Ker niso dosegli zmotra, ki je pri pouku v tujih živih jezikih vendarle prvi: da se učenec navadi jezik govoriti, so začeli učeni, nadarjeni in marljivi učitelji vzrokov iskati. Spoznali so, da ni metoda prava. Nastalo je reformsko gibanje, ki traja že dobrih 10 let in ki si pridobuje

V Bosco-Realeu, ki stoji nad Pompejem, so izkopali arheološka, umetniško izdelana mozaiška tla. Ta tla nam kažejo sedmero v toge oblečenih učenjakov s polnimi bradami in z grškimi potezami na obrazih. Štirje izmed njih sede, trije pa stoje.

Eden izmed sedečih mož riše s palčico raznovrstne podobe v pesek, ki kažejo v celoti podobo naše zemlje. Pred to skupino stoji štirioglasta omarica, na kateri je zemljevid. V ozadju stoji steber, na njega pa je pripeta zanimivo izdelana sončna ura. Ob strani stoji na pol odprta omarica, v kateri je polno zavutih listin. Trije stoječi možje drže take zavitke v rokah. V ozadju stoji hrast, poleg njega se dviga tempelj. Ozadje je obmejeno z mestnim zidom, a vsa podoba je obrobljena z največjo natančnostjo in prirodnostjo izvedenim sadjem, listjem in cvetličnim vencem.

Al. Gangl.

biva več in več veljave. Premotrimo tudi mi nekatere protiarargumente in oglejmo si sredstva, s katerimi skuša sedanja metoda predpisani zmoter doseči. Ta so: 1.) slovnica, 2.) prestavljanje, 3.) učenje tujih besed, 4.) pravopisne vaje, 5.) naloge, 6.) čitanje, 7.) memoriranje in 8.) govorne vaje.

1.) Slovnica. Zistematiški pouk v slovenski slovnici se začne v 3. razredu. Niso pa še pravila materinega jezika v otrokovi lasti, že se mora ta učiti slovnice tujega, nemškega jezika. Že pouk v slovenski slovnici tirja zelo spretnega učitelja, ki more pri učencih zanimanje za stvar zbuditi in vendar vodi v slovenščini učitelj učenca skoro nevedoma od zgledov do pravila. Pri slovenski slovnici ima torej otrok prepričanje, da mora pravilo tako ali tako biti. Ne tako pri nemščini. Tu mora otrok pravilo použiti, nima pa v možganih prepričanja, da mora tako biti. Slovniški pouk v nemščini je torej za 3. razred prezgoden in sicer, ker otrok še slovenske slovnice ne zna in ker ne morejo otroci umeti, da so ta pravila potreba. — Slovniški del obsega v naših učnih knjigah dobro polovico vse knjige. Jezik naj se torej na slovnici uči. To pa je zopet napačno. Jezik ni slovnica in ta ne jezik. Nihče ne bo znal nemško govoriti, četudi bi znal vso slovnico na pamet, poleg tega pa še celo kopo besed z vsemi pravnimi in nepravilnimi oblikami vred. Slovnico so dobili iz živega jezika. Zakaj tedaj iz druge roke kupovati? Kaj pa je s formalno omiko? Slovnica jo posreduje. Formalna omika je le dušna omika. Ona je po vaji pridobljena spretnost s hitrim spoznanjem situacije najti pravo in hitro rešitev. To pa velja tudi za konkretna, realna življenska vprašanja, ne samo za abstraktne slučaje. Ta toliko hvalisana formalna omika pa je pri sedanjem pouku nemščine zgolj umikanje pastem in zanjkam, ki so v vajah otrokom nastavljene.

2.) Prestavljanje obojestransko. To naj vadi otroka oblike pravilno tvoriti, naj mu poda besedni zaklad, končno mu je praktiška vaja v govorjenju. Ali res doseže to? V kolikor se tiče pravilne tvoritve oblik, je obče znano, da spoznajo otroci hitro, za kaj gre; po najdenem receptu ravnajo potem z vsemi stavki. Duh počiva in se zdravi za malo časa šele pri novem pravilu. O pridobitvi besednega zaklada bom govoril pozneje. Največja bedastoča je pa, ako kdo misli, da bo s prestavljanjem stavkov v naših „Slovnica“ vadil govorjenje. Za to pa tako prestavljanje res ni sposobno. Ako se hočemo pogovarjati, si izberemo določeno snov in iz te razvijamo misli. Po naših „Slovnica“ je pa nakopičenih toliko najrazličnejših misli, kolikor stavkov. Le odprimo slovnico! Na strani 78. 1. nem. sl. beremo: Popotnik bode imel žejo. Lenuh, ali bodeš imel živeža? Gore ne bodo imele snega. Na strani 45. 2. nem. sl.: Lenoba je začetek greha. Hvaljeno bodi ime Boga, stvarnika nebes in zemlje. Morska voda je slana in grenka. Na strani 178. 3. nem. sl. Otroci, ki svoje starše ljubijo, jih ne žalijo. Otoci so vrhi gorá, ki se iznad vode vzdigujejo. Kmetijsko orodje, s čimer se polje orje, imenujemo drevo (plug). Takih stavkov kar mrgoli, in bele vrane so stavki, ki bi bili med seboj v miselni zvezi. Tako se pogovarjajo norci, ne pa pametni ljudje pri resnem šolskem pouku. Skoro se mora zdeti, da se je hotelo nemščino v najnerodnejši obliki podati ter otrokom že iz vsega začetka vsako veselje do učenja nemščine temeljito zagreniti. Dr. Bierbaum pravi: „Jeder neue Satz stösst den Frühern mit unerbittlicher Nothwendigkeit inhaltlich über den Haufen, wirft

ihn, weil er auch nicht das geringste Interesse wachzurufen vermochte, aus dem fast völlig theilnamslosen Gedächtnis hinaus, und wenn der letzte Satz verklungen, liegt alles über- und durcheinander in grausigem, unentwirrbaren Chaos — und der Geist der Regel schwebt über den Wassern, ohne sich mit dem Stoffe vermählt zu haben. Nach und nach wird die auf diese Weise erläuterte Regel in der Erinnerung erblassen und, wenn erst neues Chaos auf das alte gehäuft ist, schliesslich ganz untergehen.“ S takim prestavljanjem prisilimo učenca, da ne misli. S prestavljanjem samim se pa tudi ne moremo jezika naučiti, ker ima vsak jezik svoj specifiški duh, svoje, le njemu lastno čustvo. V najugodnejšem slučaju se doseže, da učenec, slovensko misleč, pove nemški stavek. Posledica so obili slovenizmi v nemščini in ravno taki germanizmi v slovenščini. Jezik znamo le tedaj, kadar moremo v njem misliti. Sploh pa je prestavljanje umetnost, in dosti jih je, ki trde, da nima šola posla in časa za to umetnost. Spoznali smo, da je prestavljanje celo materinemu jeziku škodljivo, pri tem pa še jako majhne vrednosti pri pouku nemščine. In vendar moramo, če se ravnamo po učnih knjigah, predstavljati in zopet predstavljati.

3.) Učenje tujih besed. Učenci se sedaj pri vsaki vaji „nagulijo“ celo vrsto besed, ki niso v nikaki zvezi med seboj. Vsak dan toliko besedi! In vendar jih ostane le malo v spominu. Zakaj? No, ker ni jezik slovar. Jezik sestoji iz misli in miselnih delov. Ako smo sprejeli misel v tujem jeziku vase, smo ž njo vred sprejeli tudi miselne dele. To ostane v spominu.

4.) Pravopisne vaje. Po receptu naših knjig se uče otroci besed z aa, ee itd. na pamet. Učitelj sestavi diktat in vanj vplete dotične besede. Na ta način se ne bo nihče pravopisa res naučil. Vzemimo le sebe za zgled! Kdo izmed nas misli pri pisanju na besede z aa, ee itd.? Že misel na to ali ono besedo povzroči primerno kretanje piscoče roke. Nam se celo zdi, da nič ne mislimo. Kar se imenuje tedaj navadno asociacija idej, je le spretnost, ki je vezana na določeno telesno stanje. Nazornost je pri pravopisju prva reč. Otrok mora aa, ee itd. pri govorjenju, branju in pisanju slišati, videti, vaditi. Vaja, vaja! Na naši šoli smo obravnavana berila porabljevali za diktate in smo dosegli jako povoljne uspehe.

5.) Naloge. a) Prestaviti slovenske stavke v nemščino, b) čisto slovniške naloge: sklanjati, spregati, v drug čas, druge osebe pretvarjati, analizovati. Na višji stopinji se c) prestavljajo slovenske basni, povesti in pisma v nemščino. Do samostojne produkcije otroci ne pridejo, ker nimajo dovolj znanja.

6.) Branje. Ker se porabita z vajami v „Slovnici“ skoraj $\frac{2}{3}$ vsega učnega časa, je sedanje branje zgolj mehaniško. Trudoljubivi učitelji sicer prestavljajo nemška berila, a dalje tudi ne morejo.

7.) Memoriranje. Večinoma se učenci uče na izust lahkkih pesmi, redkokdaj prozaiških sestavkov. In vendar so slednji najboljši pripomoček pri nemškem pouku.

8.) Govorne vaje. Vsak učitelj čuti instinktivno, da ne bo učnega zmotra dosegel, ako se bo samo po učnih knjigah ravnal. Pomaga si z govornimi vajami. Ne mislim pa pri tem na one površne, breztemeljne „pogovore“ o vremenu, zajutruku, zdravju itd., ki niso za šolo; mislim na vaje, ki se naslanjajo na prebavljena berila ali na predmete nazornega pouka. Zdi se mi, da

so tudi te govorne vaje okužene z gramatiško metodo. Povzročijo vse prej, kakor pa zbude veselje do nemškega jezika. Vsaka napaka se s pomočjo gramatiških pravil popravlja in se na ta način izgubi dosti dragega časa. Naj navedem en zgled! Otrok pripoveduje modifikovano povest „der Reichthum“ (str. 19. Ullrich: Lesebuch 4. Theil): Eine arme Mädchen begegnete einst ihre ehemalige Lehrerin. Koliko hipersokratiških vprašanj je bilo za popravo „eine arme Mädchen“ treba! Cujmo! V katerem sklonu stoji samostalnik Mädchen? Zakaj? Katerega spola je samostalnik Mädchen? Zakaj? Kako se glasi nedoločni člen v 1. edninskem sklonu srednjega spola? Zveži samostalnik Mädchen z nedoločnim členom! V čem se ujema pridevnik s svojim samostalnikom? Kateri pridevnik je pridevan tu samostalniku Mädchen? V kateri sklon, spol, število mora priti pridevnik arm? Kako se sklanja pridevnik, ako stoji pred njim nedoločni člen ein, eine, ein, nedoločni števniki kein, ali pa svojilni zaimki mein, dein, sein, unser, euer, ihr? Katero končnico pa dobiva v tem slučaju pridevnik v 1. in 4. sklonu? Katero obliko mora tedaj pridevnik arm imeti? Kako se tedaj pravilno namesto: eine arme Mädchen reče? To naj je govorna v a j a? Bežimo!

Preden se definitivno poslovimo od sintetiške metode jezikovnega pouka, hočem povedati, kako bi učil mizarški mojster svojega vajenca po sintetiški metodi mizarstva.

Najprej bi vajencu pokazal vzorce ali kose vseh lesnih vrst, katere se rabijo pri izdelovanju pohištva. Te bi preštel, klasifikoval po teži, barvi, trdoti, ceni i. t. d. Ko bode znal učenec vse to dobro naštetu in ločiti, se bodeta lotila z mojstrom orodij. Ta bode mojster razdelil a) v prav lesena, b) v deloma železna ali jeklena in c) v prav železna ali jeklena. Nastalo bo še mnogo pododdelkov, n. pr. rezoča, bodeča, vrtajoča itd. orodja. Vsako orodje bodeta popisala in razstavila na sestojne dele. Ta pouk bi se toliko časa nadaljeval, da bi učenec vsa orodja, njih razdelitev in sestojne dele znal na pamet naštetu. Šele potem bi dobil vajenec najložje/rabljivo orodje v roko. Pred rabo bi ga mojster temeljito poučil, kako je to orodje navadno in izjemoma rabiti. Ko bi znal vajenec ta pravila, bi pričel z vajo. Za to bi učenec dobil od mojstra nalašč pripravljen kos lesa. Na tem bi moral toliko časa vrtati, rezati, gladiti itd., da bi dokazal istinitost mojstrovih pravil. Tako bi se polagoma priučil rabi vseh orodij. Pri toliki snovi bi vajencu ne preostajalo baš mnogo časa, vendar bi se vsak prost časek prav koristno porabil. Mojster bi ga namreč peljal v skladišče. Tu bi smel vajenec izgotovljene mize, omare, stole in enako šaro občudovati in ogledovati ter se praktično pripraviti, da se je pri izdelovanju orodje res tako rabilo, kakor se je učil. Miz, stolov in enakih ropotije delati bi se pač ne naučil. Pa kaj to dé? Kadar bi minil učni čas, bi ga mojster z lahkim srcem odpustil in se ne bi brigal, kaj bo z učencem dalje. — No, naša metoda pri nemščini ni za las boljša.

(Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Prva nemška vadnica za slovenske občne ljudske šole. Spisala Henrik Schreiner, ravnatelj, dr. Janko Bezjak, profesor na c. kr. učiteljski šoli v Mariboru. — Velja vezana 70 h. — Na Dunaju. V c. kr. založbi šolskih knjig. 1897. Strani 148.

Z velikim zanimanjem smo čitali to najnovejšo šolsko knjigo in še z večjim zadovoljstvom smo jo položili

iz rok. Nehoté so nam prišle na misel besede, katere je govoril l. 1894. pri okrajni učiteljski konferenciji ljubljanskih slovenskih in utrakvističnih šol okrajni šolski nadzornik, g. prof. Frančišek Levec. Rekel je: „Glede obligatnega nemškega pouka moram reči, da se učitelji jako resno in temeljito pečajo s tem poukom, da pa vendar v obče ne dosežejo vsega učnega zmotra, ampak samo deloma. Po zdaj veljavnem učnem črtežu je zmoter pri pouku nemškega jezika ta-le: „Geläufiges, sicheres und richtig betontes Lesen des Gedruckten und Geschriebenen. Kenntnis der Formen- und Satzlehre. Gewandheit im mündlichen und schriftlichen Gedankenausdrucke.“

Četudi priznavam, da je vsak učni črtež nekako nedosežen ideal, kateremu se časih približujemo, pa vendar ne dosežemo, moram vendar tudi reči, da bi se pri boljši metodi v nemščini več doseglo. Vprašam: Kaj pa se doseže?

Doseže se to, da znajo otroci, dovršivši IV. ali V. razred, točno razširjene stavke analizovati in da tudi precej dobro poznajo slovniške oblike. Ne doseže se pa niti gladko in pravilno naglaševano branje, še manj pa spretnost v ustnem in pismenem miselnem izraževanju. A tudi to bi se doseglo z istim naporom in trudom, ki ga imajo zdaj učitelji z nemškim jezikom, ko bi hoteli upotrebjevati drugo metodo.

Do zdaj ste uporabljali pri nemškem pouku sintetiško-slovniško metodo. Slovnica je tej metodi središče, okrog katerega se suče ves pouk. Do prisiljenosti gonite v šoli slovniške oblike in učite na pamet posamezne nemške besede, prelagate iz slovensčine na nemščino in narobe in vse to s slovenskim učnim jezikom. Vi niste sami vzrok, da tako učite in da so tako osnovane naše učne knjige, zakaj tako — po sintetiško-slovniški metodi — so se do najnovejših časov učili vsi stari in novi živi učni jeziki. Ali sedaj so tej metodi tla že popolnoma izpodkopana: empiriško-analitiški pouk prodira počasi, a smelo; ta bode staro metodo prej ali slej do cela izpodrinil ne samo pri živih jezikih, ampak sploh pri vsakem jezikovnem pouku.

Glavna vodila analitiške metode so: a) Jezik se poučuj, kolikor možno po oni naravni metodi, po kateri se otrok uči materinščine. b) Pridobitev jezikovnega čustva bodi glavni zmoter. c) Ves pouk se naslanja že izpočetka na lahka celotna berila, zgolj v tujščini pisana. d) Besede se ne iščejo v slovarju pred čitanjem in se nikdar ne zapominjajo mehaniški same zase, ampak učenci se jih učé pri obdelovanju berila v strokovni zvezi, ponavljajo pa jih v posebnih vokabularjih, ki podajajo vrste sorodnih besed, sestavljene ali po etimologiškem načelu, ali po pomenkem, ali po obeh hkrati. e) Prevajanje iz tujščine v materinščino umakni se — vsaj pri živih jezikih — kakor hitro mogoče pomenkovanju v tujščini na podlagi celotnega berila in tolmačenju neznaniz izrazov z opisovanjem v tujščini. Materinščina se sploh uporabljaj le kot zadnje sredstvo, kadar si drugače ne moremo pomagati. f) Slovnice se učenci učé induktivno na berilih; ali jemlje naj se le najpotrebnejše stvari iz oblikoslovja in skladnje, vse drugo se prepuščaj nezavednemu prisvajanju. Šele na višji stopinji, ko znajo učenci že precej jezika, nastopaj sistematiška slovnica. g) Prevajanje iz materinščine v tujščino je posebna in težka spretnost, ki nima z jezikovnim poukom nič opraviti. Ako se vadi kot spretnost, se ne sme pričenjati prej, nego si je učenec že popolnoma prisvojil tuji jezik.

Priučite se te metode in gotovo dosežete boljše učne uspehe!

Radostno smo vzeli na znanje to navodilo nadzornikovo, vendar smo odkimovali z glavo, kako bomo neki učili po tej metodi, ko so vse naše sedanje učne knjige pisane na podstavi sintetiško-slovniške metode. Če se hočemo torej posluževati nove metode pri pouku nemškega jezika, nam je treba v prvi vrsti knjig, ki bodo pisane na podstavi empiriško-analitiške metode. No, in iz te zadrege sta nas rešila znana pedagoga in pedagogiška pisatelja gg. ravnatelj Henrik Schreiner in prof. dr. Janko Bezjak iz Maribora, ki sta nam spi-

sala zgoraj omenjeno „Prvo nemško vadnico“ in poleg nje pa še navod za učitelja pod naslovom: „Anleitung zum Gebrauche des ersten deutschen Übungsbuches für slovenische allgemeine Volksschulen.“

O teh dveh knjigah je priobčil v 1. številki letošnjega „Ljubljanskega Zvona“ g. prof. Viktor Bežek temeljito oceno, s katero se povsem strinjamo in jo zato tudi priobčimo doslovno:

„Ta knjiga je — vključ svoji vnanji skromnosti — vprav epohalna v našem pedagogičkem slovstvu. Ona je izpolnila srčno željo vsakega naprednega učitelja; kajti njej prisvajamo zmožnost, da izpodrine za vselej in za vedno tisto zastarelo metodo, ki se — navzlic in v porogo vsem veljavnim pedagogom — pri nas še vedno ščeperi pri pouku tujih jezikov, torej zlasti nemščine. Žalostno in sramotno je, pa resnično, da se je šele čez več nego 200 let po Komenskega smrti v Slovencih porodila knjiga, ki utemeljuje jezikovni pouk v Slovencem neizogibnem kulturnem jeziku — v nemščini — prav na istih načelih, kakor je osnoval Komenski pouk v tedanjem kulturnem jeziku — v latinščini — v svojih knjigah: „Janua aperta“ in „Orbis pictus“. Podobnost med le-tem in Schreinerjevo-Bezjakovo „vadnico“ je še večja, ker ima tudi le-ta nekaj podobic — hiša, soba, obleka, rokodelci, šola, zvezek, knjiga, ura, kuhinja, človeško truplo — ki naj pospešujejo nazornost pri pouku. Sploh to knjižico vsem učiteljem nemščine pisatelj teh vrstic lahko najtopleje priporoča, tembolj, ker je imel priliko, da jo je že v rokopisu natanko pregledal. —

Toda kakor so najboljši zakoni brezuspešni spričo trmoglavosti podložnikov, in kakor ostanejo najblažje neredbe brez uspeha spričo pasivne odpornosti njih izvrševalcev, takisto so najboljše učne knjige topo orodje v rokah indiferentnih učiteljev, katerih „vis inertiae“ je nepremagljiv zadržek za uvedbo in izvršitev še tako koristnih preosnov. Zato sta Schreiner in Bezjak kaj modro ukrenila, da sta obenem s „prvo nemško vadnico“ izdala za nje rabo kratek, nemško pisan „navod“ pod naslovom: „Anleitung zum Gebrauche des ersten deutschen Übungsbuches für slovenische allgemeine Volksschulen“. — Preis 40 h. — Wien. Kaiserlich-königlicher Schulbuchverlag. — Str. 27.

Ta knjižica je šele pravi kjuč za nemški pouk po „vadnici“, ker — poleg potrebnih pojasnil o uredbi „vadnice“ in poleg navodil za nje rabo — podaje tudi (na str. 8. do 13.) kratko, pa jedrnat in točno karakteristično analitične ali direktne metode, katero so kot edino pravo za pouk tujih jezikov priporočali vsi imenitni vzgoje-slovci, od Ratkeja in Komenskega počenši, o katere upravičenosti in vrlinah pa se je treba naprednim in razsodnim učiteljem še vedno prepirati z zakrknjenimi gramatisti starega kopita; no, odslej ta neprilika preneha, in možno bo take nazadnjake kar na kratko zavrniti ter jih napotiti do Schreinerjevega-Bezjakovega „navodila“. Celo umestno bi bilo tudi, da bi šolske oblasti po slovenskih deželah še posebno opozorile učitelje, katerim je poverjen nemški pouk, na to „navodilo“ ter od njih strogo zahtevale, naj ga temeljito prouče ter se ga vestno drže.

Tudi srednješolskim učiteljem, katerim je poverjen nemški pouk v nižjih slovenskih razredih, kateri se pa doslej niso mogli spoprijazniti z „novo“ metodo, prav nujno priporočamo „navodilo“; uverjeni smo, da se po njegova proučenju tudi oni izpreobrnejo iz gramatistov v analiste, za kar sta se zaman trudila profesor Štrifof in pisavec teh vrstic. Tudi prizadeta srednješolska voditeljstva in nadzorništva nujno opozarjamo na „navodilo“, katero jih gotovo napoti, da analitično metodo, ki je bila doslej le bolj tolerovana, kot edino potrdijo ter jo zakonito uvedo. —

Kot posebno zaslugo pa štejem Schreinerju in Bezjaku njiju uprav ingeniozni izumek, ki bo v zvezi z analitično metodo še posebno olajševal začetek nemškega pouka, ki je sicer tako težak; po njiju „vadnici“ se namreč služi učitelj iz početka pri nemškem pouku z latinico, ne pa, kakor je bilo doslej navadno, z nemškimi črkami. To

postopanje je tako naravno, da se vriva človeku kar samo ob sebi, in njega prevelika korist je jasna ko beli dan, a vendar ga doslej ni nihče iznašel; res pravo Kolumbovo jajce! Schreiner in Bezjak sta v istini lahko ponosna na ta izumek, ki ga še povrh tudi prav vrlo utemeljujeta na 5. in 6. strani „navodila“.

Odkrito priznamo, da nas ni kmalu razveselila kaka slovenska knjiga tako, kakor sicer drobni knjižici: „vadnica“ in „navodilo“; z njima se je vsekakor zvršil lep napredek v našem šolskem knjižstvu. —*mn*—

Nastenski zemljevid Palestine za pouk v zgodbah sv. pisma starega in novega zakona. Po najnovejših podatkih nemškega „palestinskega društva“ iz angleške „palestinske družbe“ itd. itd. sestavil Vincenc pl. Haardt. Za porabo v slovenskih šolah priredil prof. Fr. Orožen. Risan v zemljepisnem zavodu Ed. Hölzela na Dunaju. Sestavljen za ljudske in meščanske šole itd. Merilo 1:200.000. Založil Ed. Hölzel na Dunaju. — V merilu 1:1.000.000 je urisan temu zemljevidu „Narodopisni zemljevid Palestine“ za dobo pred vladanjem kraljev. S pregledom najvažnejših izraelskih razredov. Po B. Stadeju. — Pod narodopisnim zemljevidom je pa narisana v merilu 1:7.200 načrt mesta Jeruzalema. — Zemljevid je krasen in izvrstno izdelan; imena Haardt, Orožen in Hölzl so nam najboljši porok za to in že sama ta imena zemljevid najtopleje priporočajo. Ker je stari zemljevid Palestine za šole popolnoma neraben, zato mislimo, da je ne bo slovenske šole, ki bi si ne omislila tega najnovejšega učila za slovenske ljudske šole. Cena na platno napetemu zemljevidu je 8 gld. in s palicami pa 9 gld. Mimogrede omenimo še, da izide v kratkem v Hölzlovi založbi tudi slovenski zemljevid Evrope, Avstrije in Kranjske. —*mn*—

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — † Francišek Kokalj. —

Oj težka pot, oj tožna pot,
Ko od srca srce se loči! —
Oj solzna pot, oj zadnja pot!
Sim. Gregorič.

Dolg sprevod se je pomikal dne 16. svečana iz „Predškofije“ skozi Špitalske in Prešernove ulice in po Dunajski cesti proti sv. Krištofu. Za križem so nosili trije učenci krasen venec z dolgimi trakovi, na katerih je bilo zapisano: „Učiteljstvo II. mestne šole predragemu tovarišu“. Za vencem je stopalo nad 500 učencev II. mestne šole pod nadzorstvom svojih učiteljev; za temi se je vozila č. duhovščina in za njimi se je počasi pomikal naprej voz z mrtvaško rakvijo. Rakev in voz sta bila obložena črez in črez s krasnimi vencem z dragocenimi trakovi in napismi. Za vozom so stopale potrtega srca štiri zapuščene sirote, žalujoča vdova, sorodniki, prijatelji, znanci in častivci prerano umrlega pokojnika.

Sprevoda so se udeležili visoki dostojanstveniki in sicer p. i. gg.: župan ljubljanski Ivan Hribar, deželni šolski nadzornik Josip Šuman, deželni šolski nadzornik v p. Jakob Smolej, vladni svetnik Josip Merk, ravnatelj tukajšnjih srednjih šol Senekovič, Junowicz in Šubic, okrajni šolski nadzorniki Levec, Zupančič in Benda, profesorji srednjih šol, učiteljstvo vseh mestnih šol ter uprav velikanska množica drugega odličnega občinstva.

Kdo je bil neki ta, ki ima tako mnogobrojno in tako odlično spremstvo k zadnjemu počitku? Solnik, preprosti ljudski učitelj je ta vrli mož, ki si je s svojim marljivim delovanjem v šoli in s svojim prijaznim občevarjem priboril toliko časti. Francišku Kokalju, učitelju na II. mestni šoli, ki je dne 14. svečana po kratki, a mučni boleznini — za vnetjem možganov — preminil, velja ta čast.

Fr. Kokalj je bil rojen l. 1841. v Tržiču. Prvo službo je nastopil kot pomožni učitelj na glavni šoli sv. Jakoba v Ljubljani (v l. 1862.—1863.). Odtod se je preselil v Kočevje, kjer je služil leta 1864., potem je bil nastavljen v Škofji Loki do l. 1867., ko je prevzel pri graščaku

Jombartu v Klevevžu na Dolenjskem službo hišnega učitelja, katero je opravljal do 1870. l. V istem letu je bil imenovan stalnim učiteljem na II. mestno deško petrazredno ljudsko šolo v Ljubljani, kjer je služboval do prerane smrti. — Pokojni Kokalj je bil vnet, delaven, jako sposoben in izvrsten učitelj. V teku 27 let, kar je služboval in deloval v Ljubljani, je vzgojil mnogo meščanskih otrok, ki so dosegli na temelju njegovih nauk ugledna mesta v raznih stanovih. Izven šole je bil prijeten in zabaven družabnik, svojim stanovskim tovarišem dober, odkritosrčen in požrtvovalen kolega, „Slovenskemu učiteljskemu društvu v Ljubljani“ je bil dolgo vrsto let jako delaven odbornik in upravnik, a v svojem domu je bil skrben, ljubeč in ljubljven soprog in oče. In ta dom ga bo pogrešal najbolj! Veliko zaslug si je pridobil tudi za ljubljansko uradniško konsumno društvo.

Slovo nam britko seka rane,
Solze rosijo nam oči, —
Oj, z Bogom, drago sree ti!

Preblagi pokojnik je bil posebno skrben za svojo družino. Ni čuda, da so ga tako goreče ljubili in se tako težko poslovili od njega. „Papa, ne v jamo! Moj oče, moj papa, moj mož!“ — Tako so plakale zapuščene sirote in vdova po svojem skrbnem očetu, oziroma soprogu, ko so ga položili v jamo. A tisti skrbni papa, tisti zvesti soprog, ki je vedno tako ljubko občeval s svojci, ni slišal teh boleznih vzklikov, on je — mrtev. Ne, ne, predragi zapuščenci, on ni mrtev, on živi, večno živi in se raduje v rajskih višavah. In tisti Bog, ki Vam je usekal tako globoke rane ter Vam vzela najdražje bitje na zemlji, tisti modri Bog Vam bo poslal gotovo tudi tolažbe in leka za to veliko izgubo.

Zvonovi, zvonite,
Domov ga spremitite;
Gre z dela in teže
Učitelj trpin!

Pokojni Kokalj je bil večni trpin. Učitelja izmuči že samo šolsko delo do škrajnosti. Ljubezen in skrb za družino sta prisilila prerano umrlega, da je iskal postranskih zaslužkov in prav ti so prvi vzrok njegove prerane smrti!

Poslovil si se od nas, predragi tovariš! Spomin tvoj ostane pa med nami neusahljiv in dobra dela, kojih si si pridobil kot vzgojevatelj mladine v obilosti, naj te venčajo v rajskih višinah z lavorjevim vencem večne pravice.

Zdaj bivaš vrh višave jasne,
Kjer ni mraku, kjer ni noči.
Blagor Tebi!
Saj našel si na božjem nebi,
Kar tukaj bi zastoj iskal!

Spominjaj se gori zapuščenih sirot in vdove; priporočamo se ti pa tudi tvoji žalostni tovariši in prijatelji, da prosiš za nas in naše sovražnike! Z Bogom, dragi Francelj, blagi prijatelj! Na svidenje nad zvezdami — kjer ni križev, težav, ne joku! —

Da popolnim nekrolog, moram povedati tudi, da so pokojniku v slovo ljubljanski učiteljski pod vodstvom g. Fr. Hauptmana zapeli pred hišo in na grobu dve lepi žalostinki. Izmed mnogobrojnih vencev, ki so jih položili sorodniki, prijatelji, razna društva in korporacije na krsto, omenim samo venec c. kr. mestnega šolskega sveta in venec učiteljskih zborov vseh tukajšnjih mestnih ljudskih šol. Dne 18. svečana je daroval častiti gospod katehet Smrekar v cerkvi sv. Jakoba sv. mašo za blagega pokojnika, katere se je udeležila šolska mladina in učiteljsvo II. mestne šole.

—mn—

Od Soče desnega brega. Na Goriškem imamo slogo, za kakoršno se zdaj bije črni boj na Kranjskem, v najlepšem cvetju. Do leta 1889. smo imeli pri nas le eno politično stranko pod komando dr. Tonklija t. j. njegove okolice, sestojече skoro da iz same duhovščine, kateri se ima zahvaliti za propad. Odpor je bil neizogiben in res, prišel je preobrat — tudi s pomočjo učiteljsva — vsaj mlajšega. Ob preobratu smo imeli v Gorici dva časopisa: staro in novo „Sočo“. V tistem času je stara „devica“ rodila raznih napadov na šolo in učiteljsvo, n. pr. zlo-

glasni članek „Kam pridemo?“, katerega je bil spisal v svojem srdcu na vsem Slovenskem zloznani „kmet“ v cilindru. Odpor vsega učiteljsva je bil primeren odgovor. Od tistega časa, ko je za sušico poginila stara devica — kmalu po porodu hudobno mišljenega članka „Kam pridemo?“ — nismo čitali v naših listih takih napadov. Nekaj let je izhajala v Gorici le „Soča“ kot glasilo pre-rojenega slovenstva. V Trstu se je porodil pred 5. leti nov list „Primorski List“, ki se je preselil v Gorico kot glasilo novo-stare stranke proti „Soči“. Dolgo časa ni pokazal lisjak barve, a zdaj vidimo, da isti menja dlako, a narave ne. Evo nekaj iz dopisa „Iz Brd“ v 4. številki! Najprej pripoveduje dopisnik, da se je poročil učitelj v Vedrijanu ter da se je slovesnost povzdigovala s tem, da „so nekateri otročaji streljali s puško, z revolverjem in celo s prostimi patronami.“ Nek deček se je močno ponesrečil radi streljanja. Dalje piše: „Drvalo in hajdralo se je celo popoldne in pozno v noč po taktih nadušljive harmonike“ . . . „Žalostno, pomilovanja vredno je tudi to, da učitelj, kateri se mora prištevatiti med omikane in izobražene, kateri je poklican blagodejno uplivati na mladino, ne le v šoli, ampak tudi izven šole, si najme v proslavo svojega ženitovanskega dne nadušljivo harmoniko, kar je že vsakega preprostega, količkaj zavednega kmečkega ženina — sram.“ —

Tako — „Primorski List“ — kot vreden sinček stare — pokojne „Soče“. Kako smo bili pripravili škrbasto starko k temu, da je bila nehala prinašati v svojih predalih vsak — tudi malenkosten prestopok kakega učitelja v namen: šuntati priprosto ljudstvo proti učiteljsvu? Ako se ne motimo, se je bilo zagrozilo, da pričnemo tudi mi nabirati zanimivih epizod iz življenja naših nasprotnikov ter jih potom tiska širiti med ljudstvo. Tudi „Primorskemu Listu“ se je bilo od neke strani nekaj takega namignilo in kaj je izjavil poštenjak kakor je? Trdil je, da prizna, da tudi duhovniki preobračajo kozolce v svojem življenju, ker so ljudje iz krvi in mesa kakor drugi ljudje, a da takih stvari ni smeti obešati na veliki zvon, ampak, ako se že hoče, naj se naznanjajo n. pr. škofu . . . Ali je pozabil „P. L.“ na svoje besede? Radovedni smo, kako se bo zdaj zviljal, sicer pa: klin s klinom. Ako je vam prav, bode tudi nam. Živela „sloga“! K.

Iz krškega okraja. (Okrajna učiteljska konferencija.) [Konec.] Gospod nadzornik odgovori, da je to dopisnico zagrešil neki mlad gospod pri c. kr. okrajnem glavarstvu ter obljudi, da se kaj takega več ne pripeti. Ob enem pa opomni, da šolskim voditeljem ni smeti odgovarjati predstojnim uradom na javnih dopisnicah. G. nadučitelj Janko Leban ugovarja, češ, da šolski voditelji niso kaka „nižja kasta“, da bi tudi predstojniki z njimi ravnali, kakor se jim poljubi, a oni bi se ne smeli zganiti. Čemu pa so uradne dopisnice, če se ne smejo rabiti niti za dostojno dopisovanje? Preide se k nadaljnji točki dnevnega reda: Kako naj učiteljsvo s šolsko mladino praznuje 50letnico vladanja Nj. Veličanstva presvetlega cesarja Frančiška Jožefa I.? —

Prvi je o tem vprašanju za enorazrednice poročal pomožni učitelj g. Jožef Osana. Za dvorazredničarje je izpregovoril g. Viljem Gebauer, za trirazredničarje g. J. Rupnik, nadučitelj v Leskovcu, a za 4razredničarje g. J. Ravnikar, nadučitelj v Mokronogu. Tem poročilom doda g. Janko Leban še željo, naj bi se v vsaki vasi, kjer je šola, v trajni spomin na to slavnost vsadila lipa, tako zvana „cesarska lipa“, čemur konferencija odobrujoč pritrđi. Govorili so o tem predmetu še: g. nadzornik, g. A. Luraček, nadučitelj v Št. Rupertu, Jurij Adlešič, nadučitelj v Krškem, Franc Jufrman, učitelj v Sent Janžu, g. Karol Kaligar, nadučitelj pri Sv. Križu pa g. J. Ravnikar, ki je predlagal konec debate.

Na to je sledila 5. točka dnevnega reda: „Resnic o ljubje, podlaga trdnih značajev, kako je gojiti v ljudski šoli?“ Rešujoč to nalogo, je čital svoj referat g. Jakob Cepuder, nadučitelj v Studencu. Ker se nihče ne oglasi k debati, se prestopi takoj k 6. točki

dnevnega reda: „Podrobni učni načrt iz spisja za posamezne kategorije ljudskih šol krškega okraja“. O tem vprašanju je moral spisati vsakdo razpravo za svoj razred. G. nadzornik povabi konferencijo, da naj se izreče, ali naj se referati bero. G. A. Lunaček predlaga, da naj se rajši pošljejo v pregled šolskim vodstvom. G. J. Ravnikar nasvetuje, naj bi se v presojo poslali le nekaterim najspretnjšim učiteljem v okraju. G. Janko Leban pravi, da ga med nami menda ni takega „genija“, da bi že po prvem prečitaniu lahko sodil in govoril „ex abrupto“ o teh izdelkih. Zato naj se vsi ti referati dadó v razmotrivanje stalnemu odboru. Pri tem odboru naj sprejme kdo poročanje za enorazrednice, drugi za dvorazrednice, tretji za trirazrednice, četrti za čveterorazrednice. Ko stalni odbor reši svojo nalogo, naj svoje izdelke da hektografovati ter jih pošlje šolskim vodstvom, in sicer: izdelek za enorazrednice enorazredničarjem, izdelek za dvorazrednice dvorazredničarjem itd. Učitelji potem doma premislijo delo stalnega odbora, a ob prihodnji okrajni učiteljski konferenciji pride stvar v debato; kajti za take važne razprave treba priprave.

G. J. Rupnik želi, da bi se referati takoj brali. Temu ugovarja g. Pretnar. G. Lunder pravi, da naj se referati pošljejo „ad circulandum“ v prepis, in sicer za enorazrednice enorazredničarjem, za dvorazrednice dvorazredničarjem itd.

G. Potrebin, učitelj v Kostanjevici, pa želi, da bi prerešetal one načrte, ki jih imajo učitelji kamniškega okraja ter se ravnali po njih. G. nadzornik sklene debato s tem, da veli pobrati referate, kateri pridejo svoječasno v oceno in daljnjo razpravo pred stalni odbor. Ta bode o tem poročal pri prihodnji okrajni učiteljski konferenciji in slednjič se vse delo predloži visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu v odobrenje. Na to je g. Fl. Rozman, učitelj v Krškem, poročal o zaznamku knjig, ki so sposobne za šolarske knjižnice. Ker mu nihče ne oporeka, se prestopi k nadaljnji točki: Določitev učnih knjig in samoučil za šolsko leto 1897/98. K tej točki se oglasi g. J. Ravnikar ter želi, da bi se uvedlo berilo, ki sta ga spisala Josin in Gangl. Gospod nadzornik pravi, da se to zgodi, čim dobi ta čitanka odobrenje od ministerstva. — Ker se nihče več ne oglasi k besedi, se prestopi k 9. točki „Poročilo knjižničnega odbora o stanju, ob uporabi in o računu okrajne učiteljske knjižnice. Poročal je o tem g. Fl. Rozman. — Račun okrajne učiteljske knjižnice je pokazal, da je imela ista od 22. mal. srpana 1896 do 29. kimovca 1897 dohodkov: 246 gld. 95 kr., stroškov pa 212 gld. 68 kr.; ostanek torej 34 gld. 27 kr. Račun sta pregledala nadučitelja Pavčič in Šajè ter ga našla v popolnem redu.

Sledila je 10. točka dnevnega reda: „Določitev knjig, katere naj se nakupijo za okrajno učiteljsko knjižnico. Dotične nasvete je konferenčnim udom bilo vpslati vsaj do 26. mal. srpana knjižničnemu odboru. A ker se ni oglasil nihče, opomni g. nadzornik, da naj se pri nakupu posebno ozira na knjige pedagoške vsebine.

Za tem so sledile volitve. Ob volitvi v stalni odbor je dobil prvič le gosp. J. Ravnikar absolutno večino, namreč 23 glasov; pri ožji volitvi pa so bili izvoljeni: Janko Leban s 44 glasovi; Aleksander Lunaček s 27 glasovi in Josip Čuček, učitelj v Svibnjem, s 26 glasovi.

V knjižnični odbor pa so bili po nasvetu g. Janeza Šajeta, nadučitelja v Šent Jerneju, po vzkliku izvoljeni sledeči: gdč. Ana Schmidinger, učiteljica v Krškem; g. Florijan Rozman, učitelj v Krškem; g. Ivan Lapajne, ravnatelj meščanske šole v Krškem in Ivan Malnarič, učitelj v Leskovcu.

Kot zadnja, 12. točka dnevnega reda so bili „Posamezni nasveti“. Prvi predlog je bil oni g. J. Rupnika, nadučitelja v Leskovci, kateri je nasvetoval, naj slavna šolska oblastva blagovole preprečiti vedno

vpeljavo novih učnih knjig kakor tudi vedno izpreminjanje besedila v istih. — Sprejeto.

Drugi predlog je stavil g. Fr. Lunder, in sicer: „Vsi zvezki naj bi se počenši s prihodnjim šolskim letom kupovali pri g. Petriču v Ljubljani.“ Sprejme se s pristavkom, naj slavni c. kr. okrajni šolski svet razveljavi svoj ukaz, da se vsi zvezki kupujejo pri Grubbauerju ter naj narači, da se kupujejo pri Petriču v Ljubljani.

Tretji predlog je stavil g. Ivan Malnarič, učitelj v Leskovcu: „Ker se večkrat dogaja, da je šolsko vodstvo, oziroma kak učitelj primoran kako stranko zaradi sirovega vedenja, napada ali motenja pri pouku naznaniti sl. c. kr. okr. glavarstvu, bi bilo želeto, da se šolsko vodstvo, oziroma tožitelj obvesti, ako se je sploh obravnavala vršila in kakšen je bil njen izid, ker je vsakemu v nasprotnem slučaju prost priziv.“

G. nadzornik obljubi, da bode na to deloval pri c. kr. okr. glavarstvu.

S tem je bil, ob poludveh popoldne, končan dnevni red konferencije.

C. kr. okrajni šolski nadzornik zahvali gg. poročevalce za njihov trud, slavno skupščino pa za red in za zanimanje pri obravnavi raznih točk dnevnega reda ter se v zaključni besedi poslovi od konferencije, želeč vsem njenim udom vesele počitnice.

G. Fr. Lunder, namestnik predsednikov, zahvali predsednika za točno in večše vodstvo konferencije, na kar se konferencija, dobivši dnino in potnino, razide.

Večina se nas je potem zbrala pri skupnem obedu pri g. Gregoriču, kjer je g. nadzornik nabral precej kron za učiteljski konvikt. A dasi je bilo med nami mnogo dobrih pevcev in vrli pevovodja, kolega Potrebin, vendar je bilo brez petja in napitnic. Nekoliko živahnosti je obudilo le šalivo-zbadljivo pričkanje z dvema tovarišema, ki sta se pognala za slavnega — Ebenhocha. Sicer je bilo vse „mirno in tiho“. Signum temporis! *Lucilius.*

Vestnik.

Učiteljski konvikt: Gosp. Al. Gangl, profesor na c. kr. obrtni šoli, namesto venca na grob svojemu prijatelju ranjkemu Frančišku Kokalju **6 K**; gdč. Pavla Götzl, učiteljica v Vel. Laščah, nabrala na veselici v Ribnici **11 K**. „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ namesto venca na grob r. Fr. Kokalju **10 K**. G. Fr. Papler, nadučitelj v Borovnici, **10-60 K**; katere so nabrali vrli tamburaši in citraši borovniški povodom svatbe gosp. J. Kranjca z gdč. Jerico Švigljevo.

† **Anton Triplat**, učitelj na Koroški Beli, je umrl dne 19. svečana, star šele 36 let. Jetika, ta učiteljska morivka, ga je spravila v prezgodnji grob. Bil je zelo vesten in marljiv učitelj. N. v m. p.! — To je po novem letu že četrta slučaj!

V risarski tečaj v Gradcu so sprejeti ti-le gg.: Arko Anton, učitelj na Vrhniki; Čampa Božidar, učitelj pri D. M. v Polju; Gorjup Pavel, učitelj v Nevljah; Jaklič Viktor, učitelj v Št. Vidu nad Ljubljano; Krulc Ivan, učitelj v Ljubljani; Pikel Karol, učitelj v Št. Vidu pri Zatičini.

Petričevi šolski zvezki. Gosp. P. je glede šolskih zvezkov ustregel min. ukazu z dne 27. vel. travna 1881 in z dne 28. mal. travna 1886 s tem, da je priredil nove ovitke, na kojih ni več opazke „v prid učiteljskemu konviktu“ in na sedanjih zvezkih, kar jih ima še v zalogi, je pa pustil na to opazko, nad katero so se spodtikali tukajšnji Petričevi konkurentje, natisniti debelo črto. Vsled te prenaredbe na ovitku se smejo Petričevi šolski zvezki na podstavi odredbe vis. c. kr. dež. šol. sveta z dne 14. svečana t. l. št. 389 zopet rabiti na vseh šolah. G. Petrič bo pa, seveda, tudi v prihodnje daroval tretjino dobička „učiteljskemu konviktu“. Torej, tovariši, sezajte le pridno po Petričevih zvezkih!

„**Wiener Zeitung**“ objavlja imenovanje dra. Antona Jegliča knezoškofom ljubljanskim.

Premembe pri učiteljstvu na Goriškem. Gospod Ignac Križman ml., učitelj enorazrednice v Gabrijah, imenovan je stalnim nadučiteljem, voditeljem na trirazrednici v Dornbergu. G. Anton Kacafura, postal je stalen nadučitelj na dosedanjem mestu v Št. Martinu. G. Andrej Tomažič, stalni nadučitelj na dosedanjem mestu v Lokavcu pri Ajdovščini. G. Karol Mlekuž, učitelj v Plavah je premeščen na enorazrednico v Višnjevku. G. Frančišek Golja, potovalni učitelj v Podlaki-Lokovec, je postal stalen tamkaj. Gospa Leopoldina Kersnik, učiteljica v Rihenbergu, je premeščena na dvorazrednico v Pevmo pri Gorici. Premeščeni nastopijo nove službe s pričetkom prihodnjega šolskega leta. V višjo plačilno vrsto so bili pomaknjeni: G. Ferdo Vodopivec, nadučitelj v Mirnem iz 2. v 1. plačilno vrsto. G. Jožef Balič, učitelj na slovenski šoli v Ločniku iz 3. v 2. plač. vrsto. Gospica Ida Vergna, učiteljica v Renčah, iz 3. v 2. plačilno vrsto. Enemu učitelju se je dovolila stanarinska doklada letnih 60 gld., dokler ne dobi primerne stanovanja, ali ne bode uvrščen v višjo plačilno vrsto.

Berlitzeva metoda za učenje živih jezikov obstoji v tem, da navaja učitelj učence k temu, da mislijo v tujem jeziku. Prestavljanje odpade popolnoma. Od prve lekcije naprej čuje učenec samo oni jezik, katerega se hoče naučiti. Nauči se ga tako, kakor si je priučil svojega lastnega jezika. Učitelj in učenec se sporazumeta med seboj, kakor moreta; največ z gestami. Prve ure so jako neprijetne ter zahtevajo od učencev velike pozornosti. A potem postaja vedno boljše. Učenci začno razumevati posamezne fraze ter jih ponavljajo. Ko poznajo že precej izrazov, tedaj začno šele čitati. — Ta metoda je že vpeljana skoro v vseh večjih mestih Amerike in tudi Evrope. Tako so na Dunaju, v Budimpešti ter v Pragi ustrojene jezikovne šole po Berlitzevi metodi.

Nova bolezen otrok. Ogerski časopisi poročajo, da se je začela tam med otroci strašna nalezljiva bolezen, katero zdravniki imenujejo „epidemično otrpnjenje tilnika“. Bolezen napreduje tako naglo, da umrje otroci v 8 do 10 urah. Znaki nje so hud glavobol, nezavest, nemir in otrpnjenje tilnika. Bolnik ostane brez vsega zanimanja ter zaspi; zbudi se malokateri. Mnogo družin je zgubilo tekom dveh dni po štiri otroke.

Materino srce. Žena učitelja Julija Draškoviča v Košicah je ležala na smrtni postelji. Njena hčerka je stala zraven njene postelje v največi žalosti ter jokala in ječala: „Je-li me hočeš res zapustiti majka?“ Umirajoča je pritisnila hčerko k sebi rekši: „Ne plaši se, dete, saj prideš tudi ti v kratkem za menoj“. Na to je izdihnila mati svojo dušo. Le nekoliko dni je minilo in že se je pomikal mrtvaški voz proti pokopališču, a v njem je ležala zapuščena hčerka.

Biskup Strossmayer je praznoval dne 4. svečana 83. leto svoje starosti; 16. svečana pa 60letnico svojega duhovenstva. Tudi Slovenci iskreno častitamo ob tej priliki velikemu Slovanu in slavnemu mecenu, ki je vselej zastopal idejo slovanske vzajemnosti ter se živo zanimal za prospeh našega naroda. Slov. učit. društvo mu je častitalo ob tej priliki.

Splošna šolska dolžnost v Rusiji. Kuratorji raznih šolskih okrajev, ki so bili poklicani v Peterburg, da se izrazijo glede predloga o splošni šolski dolžnosti, so po veliki večini za predlog. V okrožnici, katero je guverner Stavropolski izdal o tem predmetu, pravi vlada: Vsak Rus vedi, da hoče car Nikolaj II., naj zna kolikor mogoče hitro vsa Rusija čitati in pisati. Vsak Rus ve, koliko je stala ruske kmete popolna nevednost. Vsak Rus, ki ljubi svojo domovino, se mora zato potruditi, da se carjeva želja izpolni čim preje. Oblastva naj torej vse storé, da se razširi po carstvu luč omike!

Je li smejo tudi ženske na javnih veseljih pušiti? To vprašanje je vznemirjalo Angleže že dolgo časa. Dne 5. m. m. pa je ženska emancipacija tudi v tem obziru zmagonosno prodrla. Ko so si namreč na banketu, katerega je dalo mestno zastopstvo londonskemu šolskemu

nadzorstvu, gospodje zažgali svoje cigare, tedaj se je dvignila ena sedmerih členov šolskega kuratorija ter je izjavila, da je ženstvo sklenilo v javnosti pušiti. Nekateri zagovorniki ženske emancipacije so bili tega tako veseli, da so sklenili, vsaki teh dam darovati zlato škatljico za cigaretko. — No, menda bode tudi Avstrija kmalu jela posnemati Anglijo in prva pride bržkone na vrsto Kranjska.

Šolski vrti in drevesnice na Kranjskem. Kakor posnamemo statističnim izkazom o šolskih vrtih in sadnih drevesnicah javnih ljudskih šol, o njihovem stanju, o pouku v sadjarstvu in posameznih strokah kmetijstva, znaša število ljudskih šol na Kranjskem, pri katerih se nahaja šolski vrt, 210, število šol, pri katerih se nahajajo sadne drevesnice, pa 158. V 172 ljudskih šolah se je poučevalo o sadjarstvu, v 118 šolah pa o kmetijstvu v občé. Posamezne stroke kmetijstva, v katerih se je poučevalo, so te-le: cvetičarstvo, zelenjadarstvo, trtoreja, čebelarstvo, vinarstvo, obdelovanje travnikov, poljedelstvo, živinoreja, gnojenje, gozdarstvo, lepotno vrtnarstvo in vrboreja.

Podpore za šolske zgradbe v letu 1898.: Erzelj 400 gld., Budanje 300 gld., Trava 800 gld., Kočevska reka 500 gld., Stari breg 200 gld., Osilnica 400 gld., Fara 400 gld., Loški potok 500 gld., Raka 500 gld., Primskovo 500 gld., Iška vas 500 gld., Orehek 400 gld., Vodice 400 gld., Suhor 200 gld., skupaj 6000 gld.

Frančišek Palacky. — V moravskem deželnem zboru je predlagal dne 5. t. m. poslanec Skala, da se proslavi stoletnica rojstva Frančiška Palackega, ki je, rojen na Moravskem, vse svoje življenje posvetil češkemu narodu. Češki narod na Moravskem bi najlepše praznoval stoletnico z dovolitvijo podpor za preiskovanje mestnih, župnih in plemiških arhivov s posebnim ozirom na zgodovino in drugič z ustanovitvijo štipendijev vseučiliščnikom, dokler Moravska ne dobi svojega vseučilišča.

Na Angleškem se učitelji drugače vzgajajo, kakor pri nas. Politika, ki je pri nas izključena, je tam eden glavnih faktorjev. V seminarjih čitajo gojenci politične liste. Ob določenih večerih se mladi politiki zberó in pod vodstvom profesorja debatujejo o raznih političnih vprašanjih. Za predmet, o katerem je treba debatovati, pripravita se dva učenca. Eden označi svetle, drugi temne strani predmeta. V debato smejo poseči končno vsi dijaki. Nedavno so tudi o egiptskih odnošajih debatovali. Neki Egipčan je pri tem povedal, da Angleži niso in ne bodo nikoli v Egiptu priljubljeni. Na Angleškem se tako ne vzgoje samo boljši govorniki od naših, ampak tudi boljši značaji. — Pri nas se pa ne smejo niti v strokovnem listu boriti za izboljšanje gmotnega stanja učiteljstva!

G. Matej Hubad je prebil na dunajskem konservatoriji izpit z odliko. Častitamo!

Gospodinjska šola se bo otvorila v Ljubljani dne 15. sušca t. l.

Z Mnichovohradištska: V našem okraju se je ustanovila podporna blagajna učiteljska, toda vstopivši ne pozabimo, da ima danes le 20 članov. Da bi se tako koristna naprava zopet vzbudila in oživila, podal se je okrajni učiteljski konferenci pismeni načrt, da bi se obnovila in pomnožila v proslavo bližnjega jubileja podporna blagajna obligatno za vse učiteljstvo v okraju. V podobno svrho podali so predlog tudi v naši Budči, da bi bila združena z okrajno knjižnico, a kapital bi se dobil v to z 1% prispevka služnina, vendar pa naj bi še v prospeh konvikta sirotam vsak učitelj l. 1898. oddal po 1 gld. mesečnine. (Ali bi se pri nas ne moglo kaj sličnega vpeljati za vso kronovino?)

Kadenje med šolsko mladino. Pretečeni mesec zbrovalo je učiteljsko društvo za okolico Inomost (Innsbruck). Med drugim razgovarjalo se je tudi o kadenji tobaka pri dečkih. Sklenilo se je poslati deputacijo petih članov k g. c. kr. okrajnemu glavarju v Inomost, da bi le-ta izposlovala, da bi slavno okrajno glavarstvo izdalo prepoved kadenja za dečke do starostne dobe šestnajstih let, kar je že faktično vpeljano v političnih okrajih Schwaz, Laudeck in Reutte. Slavni žandarmeriji pa naj se strogo naroči,

da se bode omenjena prepoved natanko spolnovala. V slučaja prestopka naj se tudi stariši ostro kaznujejo, če podpirajo kadenje ali pa če ga ne prepovedujejo svojim otrokom. Pipe in druge kadilčeve priprave pa naj se odvzamejo in konfiscirajo. — Pravi se sicer, da je Tirolec šele s 30. letom pameten in da potrebuje vsled tega delj časa nadzorstva, a vendar bi ne bilo napačno, ko bi se tudi pri nas izdal sličen odlok oziroma prepoved. Zlasti bi prav dobro ugajal v obrtnih krajih. Potem bi ne bilo toliko mladih 16letnih, kot pajek suha južina suhih, bleđih, z nikotinom otrovanih mladeničev, in narod bi se ne degeneriral.

Jos. Korošec.

Povišane plače. Visoki deželni zbor kranjski je dne 26. svečana povišal plače ljudskemu učiteljstvu. Določili so se štirje plačilni razredi in sicer: 500, 600, 700 in 800 glđ. Učiteljice bodo dobivale v višjih dveh plačilnih razredih za 10% nižjo plačo kakor učitelji. Začasno učiteljsko osebje bo prejemale po 400 glđ. na leto. Uvedel se bode status po službenih letih. Zakon bo stopil v veljavo dne 1. vinotoka t. l. Več o tem v prihodnji številki.

Iz Solkana. Dovolj, dovolj črnila! Po svojej vesti in zavesti ne čutim se vrednega tolike proslave! Ne bodem se opravičeval in zagovarjal v naših listih, ampak potrebno se mi vidi to pri bližnjem zborovanji našega društva. Le to smelo opazujem, da na tak nekolegijalni način in po taki poti se ne pride do nameravanega cilja. Dakle na svidenje prvi četrtek po „Veliki noči“.

Tom. Jug.

Jubilejni koncert

v proslavo 50letnice cesarjevega vladanja.

Oglašenci: Fran Kovač, nadučitelj v Zatičini; Jos. Pečarič, učitelj v Baderni (Istra); Rudolf Horvat, nadučitelj v Zagorju na Notranjskem; Fran Papa, nadučitelj, Bog. Krenner, učitelj in Jos. Svetlič, učitelj, vsi trije v Škofji Loki. — Vodstvo koncerta je prevzel gospod Leopold Potrebin, učitelj v Kostanjevici. — Nadaljnji oglasi naj se blagovolijo pošiljati direktno društvenemu tajniku, g. E. Ganglu, učitelju na I. mestni šoli v Ljubljani.

Zahvala. G. Ivan Avsenik, trgovec in gostilničar v Begunjah, daroval je za tukajšnje učiteljsko knjižnico 10 knjig „Matice Slovenske“, za kar se mu podpisano vodstvo toplo zahvaljuje.

Vodstvo šole v Begunjah, 7. prosinca 1898.

V. Zavrl, voditelj.

Zahvala velečastitemu g. Valentinu Aljančiču, župniku na Dobravi pri Kropi, ki je podaril tukajšnji šolski knjižnici 6 letnikov „Vrtca“, 4 letnike „Angeljčka“, 3 zvezke „Knjižnice družbe sv. Cirila in Metoda“ in več knjig „Družbe sv. Mohorja“, kupil 26 katekizmov revnim učencem in ob svojih stroških priskrbel nov harmonij za šolo. Velikodušnemu darovalcu Bog povrni!

Šolsko vodstvo na Dobravi pri Kropi, dne 28. prosinca 1898.

J. Giontinijeva knjigotržnica v Ljubljani

priporoča

p. n. krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom

Haardtov nastenski zemljevid

↔ Palestine ↔

Za porabo v slovenskih šolah

priredil

prof. Fr. Orožen.

Cena na platno napetemu zemljevidu 8 glđ.

in s palicami pa 9 glđ.

Kdor pošlje denar naprej, se mu pošlje zemljevid franko.

GRICAR & MEJAČ

LJUBLJANA

Prešernove ulice št. 9

priporočata svojo bogato zalogo izgotovljene moške in ženske obleke v vsaki velikosti ter najboljše perilo in zavratanice po najnižji ceni.

Kdor si kupuje obleko, ogleda naj si najprvo najino zalogo.

Naročila po meri izvršujejo se točno in ceno na Dunaju.

Ilustrovani ceniki se razpošiljajo franko in zastoj.

P. i. učiteljstvu znižane cene.

V založništvu podpisane tiskarne so izišle in se dobivajo po 50 kr. knjiga:

Pripovedke

iz avstrijske zgodovine

Nabral in priredil

Jakob Dimnik

učitelj v Ljubljani.

Tiskarna R. Milic.

Slovensko učiteljsko društvo *

je izdalo in založilo te-le knjige:

Komensky - Ravnikar:
„Didaktika“ 50 kr.
Dimnik: „Domoznanstvo v ljudski soli“ 50 „
* * * „Učiteljski večeri“ 20 „
Ciperle: „Národna vzgoja“ 30 „
Vse te knjige se dobivajo pri upravníštvu našega lista; pri uredníštvu se pa dobiva:
Dimnik: „Domača vzgoja“ 1 glđ.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

Fr. Čuden

urar v Ljubljani

Mestni trg št. 25 Sv. Petra cesta 2
priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih

žepnih in stenskih ur

budilnikov, prstanov, uhanov, šivalnih strojev

od 25 glđ. naprej,

biciklov od 100 glđ. naprej.

Popravila se izvršujejo natančno in točno.

Novi cenovniki na zahtevanje franko in zastoj.

Izbaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 glđ., za pol leta 2 glđ. in za četrt leta 1 glđ. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 glđ. naročnine in 1 glđ. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Crnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 glđ., pol strani 8 glđ., 1/3 strani 5 glđ., 1/4 strani 4 glđ., 1/8 strani 2 glđ.; manjši inserati po 10 kr. petitvrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 3 glđ.